

Meediaõpetus gümnaasiumile

Uudis

**Maria Murumaa
Pärnu Hansagümnaasium**

Uudis on:

- ⌘ Informatsioon, mida avalikkus peab teadma, et lahendada oma probleeme mõistuspäraselt
- ⌘ Selline lugu, mis lahutab meelt ning seda on huvitav lugeda
- ⌘ Tavalisest sündmustevoolust väljaulatuv sündmus

Kõvad ja pehmed uudised

- ⌘ Kõvad uudised kajastavad sündmusi, mis mõjutavad enamiku inimeste elukäiku.
 - ☒ Majandus
 - ☒ Sõjalised konfliktid
 - ☒ Poliitika
 - ☒ Välissuhted
 - ☒ Riigikaitse
- ⌘ Pehmed uudised pakuvad inimestele eelkõige meelelahutust, seega on nad ka nõ "ajatud" ja emotsionaalsed.
 - ☒ Kultuur
 - ☒ Haridus
 - ☒ Sport
 - ☒ Teadus ja tehnika
 - ☒ Sotsiaalprobleemid

Uudisväärtuse põhikriteeriumid

- ⌘ Sündmuse värskus
- ⌘ Sündmuse mõju lugejatele
- ⌘ Sündmuse geograafiline või emotsionaalne lähedus
- ⌘ Sündmuses osalejate tuntus
- ⌘ Sündmuse konfliktsus
- ⌘ Sündmuse erakordsus
- ⌘ Sündmuse päevakajalisus

1. Sündmuse värskus

- ⌘ päevalehele on uudis see, mis on toimunud viimase 24 tunni jooksul (mille toimumisaega saab märkida sõnaga eile)
- ⌘ teles ja raadios reeglina tänased uudised

2. Sündmuse mõju

- ⌘ uudis on see, mis mõjutab vahetult paljusid inimesi
- ⌘ Vajalik argielu tõhusaks planeerimiseks

3. Geograafiline/emotsionaalne lähedus

- ⌘ uudis on see, mis toimub väljaande levipiirkonnas
- ⌘ mõnikord saab sündmust teha lugejale lähedasemaks (lokaliseerida), kui püüda leida selle ükskõik millist seost lehe lugejaskonnaga

4. Osalejate prominentsus

- ⌘ sündmusest teeb sageli uudise selles osalejate tuntus
- ⌘ isegi siis, kui sündmusel endal pole erilist kaalu

5. Sündmuse konfliktsus

- ⌘ lugejaile pakuvad huvi sündmused, milles on
 - ☑ Inimeste omavahelised
 - ☑ Inimeste ja institutsioonide
 - ☑ Inimeste ja loodusjõudude
 - ☑ Inimeste ja tehnoloogia
 - ☑ ...
- ⌘ kokkupõrkeid ning vastuolusid

6. Sündmuse erakordsus

- ⌘ ootamatus, veidruse, ülivõrdelisus
- ⌘ „uudis ei ole see, kui koer hammustab inimest, vaid see kui inimene hammustab koera“

7. Sündmuse aktuaalsus

- ⌘ sündmused ja situatsioonid, mis painavad inimeste meeli
- ⌘ millest nad räägivad
- ⌘ ja mille kohta nad ootavad pidevat lisainfot

Uudise komponendid

⌘ Pealkiri

⌘ Juhtlõik

⌘ Teema arendus

⌘ Taust

⌘ Perspektiiv

Pealkiri

- ⌘ peab tõmbama tähelepanu
- ⌘ olema täpne ning lüüv
- ⌘ andma uudise keskse teema
- ⌘ 5-7 sõna, 1-2 rida
- ⌘ Pealkirjas ei poolitata sõnu
- ⌘ ei kasutata üldsusele tundmatuid isikunimesid ega lühendeid

Juhtlõik ehk *lead*

- ⌘ kõige tähtsam materjal
- ⌘ Juhtlõigus esitatakse sündmuse tuum:
 - ☑ Mis juhtus?
 - ☑ Kes olid osalised?
 - ☑ Millal juhtus?
 - ☑ Olenevalt väljaandest ka: Kus juhtus?
Kuidas juhtus? Miks juhtus?

Juhtlõik II

- ⌘ tavaliselt üks põimlause või lauselühendiga algav lause
- ⌘ maksimaalselt 20-25 sõna
- ⌘ “purakaga” tegusõna (konkreetne, täpne, värvikas, atraktiivne)
- ⌘ juhtlõigus tuleks esitada kogu loo kõige uudisväärtsümboolikumad punktid
- ⌘ Pilkupüüdvast juhtlõigus
 - ⊞ on vaid sündmuse tuum ning keskne fakt
 - ⊞ on üks 20-25 sõnaline lause, mis sisaldab aktiivset verbi
 - ⊞ pole küsimust, pöördumist lugeja poole, loetelu ega tsitaate
 - ⊞ ei avaldata arvamusi, hinnanguid, tõlgendusi, kommentaare, emotsioone
 - ⊞ ei kasutata lohisevaid määratlusi

Teema arendus

- ⌘ Selles osas laiendatakse juhtlõigus antud infot ning vastatakse ülejäänud küsimustele
 - ☒ Kus?
 - ☒ Miks?
 - ☒ Kuidas?
- ⌘ Tuuakse sisse ka vähem tähtsad tegelased ja faktid
- ⌘ Ühe alateemaga seotud materjal peab olema ühes kohas ning teemad tähtsuse järgi kahanevas järjekorras.
- ⌘ Kui muutub sündmuse koht, aeg või tegelane, alustatakse uut lõiku

Taust ja perspektiiv

- ⌘ Kui kõik uudislik materjal on edasi antud, luuakse seosed varem teadaoleva ja tuntuga. Et lugejad juhtunust paremini aru saaksid, selgitatakse eelnenud sündmusi. Paralleelid
- ⌘ Vaade tulevikku, sündmuse edasine areng, lahendus